

Innspill til leselyststrategien.

Fra biblioteklærerne på Vahl skole og Tøyen skole, Oslo kommune.

23.5.23

Det er med stor glede vi leser om regjeringens oppmerksomhet rettet mot leselyst og leseglede generelt. Særlig viktig for oss er naturlig nok den delen som omhandler skolebibliotek spesielt, og vi ønsker med dette å levere vårt innspill med håp om at leselyststrategien vil bidra til å styrke skolebibliotekene landet over.

Som biblioteklærere i relativt nyopprettede 100% stillinger på skoler i Gamle Oslo, har vi tydelig sett verdien skolebiblioteket har for elevene våre. Felles for våre to skoler er et sammensatt og mangfoldig elevgrunnlag, med store skiller i både sosioøkonomisk bakgrunn, kultur, verdsett og leseferdighet. Noe av det skolebiblioteket tilfører våre skoler, er muligheten til å tilpasse til hver enkelt elev, både med utgangspunkt i lesenivå og interesseområder. Slik vi ser det er skolebibliotekrommet med sin oppdaterte samling og vår pedagogiske rolle, tilpasset opplæring i seg selv. Her kan alle komme inn, uavhengig av lesenivå og bakgrunn, og finne litteratur som er aktuell for seg.

Elever trenger å oppleve mestring i leseopplæringen og møter med litteratur, likesom i all annen opplæring. Det krever mye av lærerne å veilede og/eller tilpasse tekstutvalg godt nok for å gi alle denne mestringsopplevelsen i hverdagen. Vi har begge bakgrunn som lærere, med tilleggstudanning i skolebibliotekfag, og vet hvor mye en lærerhverdag inneholder. Hvor mange områder en lærer skal være god på. Tidligere kunne man nok forvente at de fleste lærere hadde et forhold til lesing og litteratur, men nå er fagkompetansen mer spisset og vi kan ikke forvente at alle lærere har litteraturen og fokuset på leseglede i sin verktøykasse. Hvis regjeringen ønsker at alle elever skal ha like muligheter til leselyst og leseglede, ser vi skolebibliotek med en tilstedeværende bibliotekar/biblioteklærer som helt nødvendig. Gjennom tilhørighet i skolebiblioteket har alle mulighet til å føle mestring og oppleve at bøker og litteratur tilhører dem - og dermed etter hvert bygge en identitet som leser.

Videre vil vi svare mer spesifikt på spørsmålene regjeringen oppfordrer til:

1. Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?
 - Elevenes utholdenhet i tekst er en utfordring. Vi kan lese om professorer på universitetene som melder om at studentenes evne

til å lese lange tekster er redusert, og vi opplever det samme i skolen.

- Mangel på velfungerende skolebibliotek. Alle elever fortjener å bli presentert for bøker og litteratur i timeplanfestede timer. I et mangfoldig samfunn vil det også være mange elever som kommer fra hjem uten kultur for lesing og bøker, noe som gjør dette ekstra viktig. Vi merker at vi kan påvirke elevene raskt, og i stor grad, på de laveste trinnene, og ser tydelig at det er en lenger vei å gå for mellomtrinns elever som ikke har hatt skolebibliotek før nå. Dette opplever vi som påfallende og tror det kan vise hvilken viktig rolle og store muligheter skolen og skolebiblioteket har. Vi tenker også at dette nettopp viser at dagens mangel på skolebibliotek mange steder, er en stor utfordring knyttet til lesing og leselyst.
- Stort press på lærere i hverdagen kan gjøre det vanskelig å prioritere lystlesing i skolen hvis ikke skolen tilrettelegger for dette, blant annet gjennom et velfungerende skolebibliotek som del av skolens pedagogiske planer.

2. Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?

- Vi mener skolesystemet er viktigste arena for påvirkning og at alle elever generelt, gjennom hele skoleløpet, er den viktigste målgruppen for strategien
- Elever i levekårsutsatte områder prioriteres allerede gjennom prosjekter og mulighet til å søke ekstra tildelinger. Det er avgjørende at dette ikke kun blir forbigående prosjekter, men en varig satsing.

3. Hva bør de tre viktigste tiltakene i strategien være?

- Økonomisk tildeling i en form som løfter skolebibliotek og dets pedagogiske funksjon i alle kommuner.
- Vi mener skolebibliotekarrollen bør løftes, og at flere som jobber med skolebibliotek bør få mulighet til etterutdanning.
- For oss er det viktig å bygge sterk kultur for lesing så tidlig som mulig. Helst allerede i barnehage. Vi mener derfor litteraturforståelse og formidling bør inn som en naturlig del av pedagogutdanningen på alle nivåer.

4. Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?

Vi har mange gode eksempler på dette, da vi ser daglige eksempler i hverdagen vår. Trekker frem noen her:

- Lesing som sosial aktivitet
- Et skolebibliotek som kan være hjertet, og bidra til å inspirere og tilrettelegge for alle ansatte, i en helhetlig skolesatsing på leseglede

- En bibliotekpedagog/bibliotekar i skolebiblioteket som kan sørge for at elevene får knytte eget språk, egne opplevelser og erfaringer til litteraturen.
- En oppdatert samling i skolebiblioteket, med naturlig representasjon av mangfold og tilpasset elevgruppen
- Formidling av litteratur i ulike uttrykksformer
- Felles tekstopplevelser med litterære samtaler og kreativt arbeid i etterkant.

5. Er det andre viktige områder vi må huske på?

Vi vil til slutt nevne hvordan det å satse på skolebibliotek gir mange tilleggseffekter. Det snakkes ofte om leselyst og leseglede i seg selv, men leselyst legger også et grunnlag for sosial utjevning. Skolebiblioteket er det eneste biblioteket alle elever, uavhengig av sosial bakgrunn, har tilgang til. Vi vet at tilgang til bøker har en tydelig sammenheng med prestasjoner i lesing og nettopp derfor er det et viktig utgangspunkt for sosial utjevning. Elever som kommer fra hjem med mange bøker, leser bedre enn elever fra hjem som har få eller ingen bøker. <https://www.idunn.no/doi/10.18261/9788215040066-2020-09>

Her har skolen et ansvar for å utjevne ulikhetene. Skolebiblioteket kan ha en nøkkelposisjon i dette arbeidet.

Vi ønsker lykke til i arbeidet med leselyststrategien, og ser frem til resultatene! Med vennlig hilsen biblioteklærere Stina Braathen Kløven, Vahl skole og Marte Tovsrud Syverinsen, Tøyen skole